Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry
Vol. 1/ No. 2/ Autumn 2014
Page: 16-27

Comparing the early maladaptive schemas of dishonored check prisoners and normal people

Sakineh Najafi [1], Fariba sattarpour [2] (Corresponding Author)

1: MA in General Psychology, Department of Psychology, College of Human and Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
2: MA in General Psychology, Young researchers and Elite club, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

TEL: 09361164358
Email: faribasattarpour21@yahoo.com

Abstract

Objective: The present research aimed at comparing the early maladaptive schemas of dishonored check prisoners and normal people.

Materials and Methods: In this research Cross-Sectional Causal-Comparative method is used. Population of the study was ordinary people and all the financial offenders found guilty by the courts of Maku and Khoy. Sample population is selected using convenience sampling; 60 ordinary people and 60 people of the mentioned group. Then both groups answered inventory revised short form Young Schema questionnaire (SQ-SF) and the data analyzed using Multivariate analysis of variance (MANOVA).

Results: The results showed that the mean scores of emotional deprivation schema, failure,l emotional inhibition, hyper criticalness of dishonored check prisoners and ordinary people are different ($P< 0.05$).

Conclusion: Based on the results of this research, recommended to experts and Therapists that to identifying and modifying schemas and incompatible understandings in the dishonored check prisoners by the use of treatments including Schema therapy should be apply in programs their work.

Key words: Early maladaptive schemas, dishonored check prisoners, normal people.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

مجله روانشناسی و روان پزشکی شناخت
سال اول، شماره ۲، پاییز/ ۱۳۹۳
صفحات: ۲۷-۱۶

مقایسه‌ی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان چک برگشتی و افراد عادی

سکینه نجفی۱ ، فریبا ستارپور۲

۱: کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی و تربیتی، دانشگاه آزااد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

۲: کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی ، تبریز، ایران(نویسنده مسئول)۰۹۳۶۱۱۶۴۳۵۸.

E-mail: faribasattarpour21@yahoo.com

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف مقایسه‌ی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان چک برگشتی با افراد عادی انجام گرفت.

روش: در این پژوهش، از روش علّی- مقایسه‌ای از نوع مقطعی – مقایسه ای استفاده شد. جامعه پژوهش حاضر شامل افراد عادی وکلیه مراجعین دادگستری ماکو و خوی که بنا به حکم قضایی مجرم مالی به دلیل چک برگشتی شناخته شده اند، بود. نمونه پژوهش حاضر ۶۰ نفر از جامعه مذکور و ۶۰ نفر افراد عادی بود که به روش در دسترس انتخاب شدند. سپس این دو گروه به پرسشنامه ی فرم کوتاه طرحواره یانگ (SQ-SF) پاسخ دادند و داده ها بااستفاده از روشهای آماری تحلیل واریانس چندمتغیره (MANOVA) تحلیل گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد میانگین نمرات طرحواره های محرومیت هیجانی، شکست، بازداری هیجانی، عیب جویی افراطی بین زندانیان چک برگشتی و افراد عادی متفاوت است ($p<0.05$).

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این پژوهش، به متخصصان ودرمانگران پیشنهاد می‌گردد که شناسایی وتعدیل طرحواره ها و شناخت‌های ناسازگار را در زندانیان چک برگشتی از طریق درمانهایی من جمله طرحواره درمانی دربرنامه کارخود قرار دهند.

کلید واژه: طرحواره‌های ناسازگار اولیه، زندانیان چک برگشتی، افراد عادی.

.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

مقدمه

جرم و جنایت تاریخی به قدمت بشریت دارد ولی هنوز مسایل مربوط به مجرمان و زندانیان، به ویژه ارتباط آن مشکلات و مسایل روانپزشکی یکی از چالش برانگیزترین و فعال‌ترین زمینه‌های پژوهش است. نگاهی به پژوهش‌های انجام گرفته در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که توجه به این حوزه به شکل چشمگیری رو به افزایش است (والمسلی[1]، ۲۰۰۳). با توجه به اینکه چک بدون محل و چک برگشتی به لحاظ قانونی جرم تلقی می‌شود لذا روان‌شناسان را بر آن داشت که طرحواره‌های ناسازگار مجرمان را مورد توجه قرار دهند.

در بافت روان شناسی و روان درمانی طرحواره‌ها به طور کلی به عنوان یک اصل سازمان، بخش کلی محسوب می شوند که برای درک تجارب زندگی فرد ضروری است. یکی از مفاهیم مرتبط با حوزه روان درمانی این است که بسیاری از طرحواره ها در اوایل زندگی شکل می‌گیرند و به حرکت خود ادامه می‌دهند و خودشان را به تجارب بعدی زندگی تحمیل می‌کنند (یانگ،کلسکو، ویشار[2]، ۲۰۰۳). بعبارت دیگر، طرحواره‌های اولیه باورهایی هستند که افراد دربارهٔ خود، دیگران و محیط دارند، و به طور معمول از ارضا نشدن نیازهای اولیه به خصوص نیازهای عاطفی در دوران کودکی سرچشمه می گیرند (زانگ و هه[3]، ۲۰۱۰) در واقع طرحواره-های ناسازگار اولیه در طول زندگی ثابت و پا برجا هستند و اساس ساخت‌های شناختی فرد را تشکیل می‌دهند. این طرحواره‌ها به شخص کمک می‌کنند تا تجارب خود را راجع به جهان پیرامون سازمان دهند و اطلاعات دریافتی را پردازش کنند (مالتبی و دی[4]، ۲۰۰۴ ؛ تیم[5]، ۲۰۱۰). بنابراین، در حوزه رشد شناختی طرحواره را به صورت قالبی در نظر می‌گیرند که بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می‌گیرد تا به افراد کمک کند تجارب خود را تبیین کنند. طرحواره به عنوان یک نقشه انتزاعی شناختی، راهنمای تفسیر اطلاعات و حل مسئله است (یانگ و همکاران، ۲۰۰۹). همچنین، طرحوارهها موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادها می‌شوند و این سوگیریها درآسیب شناسی روانی میان فردی به صورت سوء تفاهمها، نگرشهای تحریف شده، گمانه های نادرست، هدف و چشم داشتهای غیر واقع بینانه خود را نشان می‌دهند (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰).

لذا تحقیقات نشان داده‌اند که طرح واره‌های ناسازگار اولیه با نشانه‌های مختلف در ارتباط هستند. مثلاً نشانه‌های اضطراب و افسردگی (کاواموراو همکاران؛ به نقل از کاملی و همکاران،۱۳۹۰؛ منتظری و همکاران،۱۳۹۱؛ لاملی و هارکنس[6]، ۲۰۰۷)، ناسازگاری روانشناختی (چانگ، ۲۰۰۲؛ به نقل از کاملی و همکاران،۱۳۹۰)، اختلالات خوردن (ترنر، رز، کوپر[7]، ۲۰۰۵)، اختلال شخصیت (لطفی و همکاران، ۱۳۸۶؛ جاو، هان، جکسون[8]، ۲۰۰۴ ؛ یانگ،۱۹۹۰؛ کرمی و همکاران، ۱۳۹۲) و طرحواره بریدگی و طرد با روابط اعتیاد گونه در زنان (رضایی نسب و همکاران، ۱۳۹۲) و همچنین ۴ طرحواره حوزه (طرحواره‌های حوزه بریدگی - طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت مختل، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری) با سبک دلبستگی اجتنابی (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰) ارتباط دارد.

این طرحواره‌ها ممکن است در دوران اولیه کود کی از طریق تجارب منفی با افراد مهم زندگی بوجود آیند. لذا روان شناسان شناختی معتقدند که طرحواره‌ها به سختی تغییر می-کنند چرا که آنها دانش ما در مورد خودمان و جهان پیرامون مان را سازمان می‌دهند و کیستی ما و چگونگی درک جهان را

1. Walmsley
2. Young, Klosko & Vishar
3. Zhang & He
4. Maltby & Day
5. Thimm

6. Lumley& Harkness
7. Turner, Rose & Cooper
8. Jovev, hon & Jackson

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

تعیین می‌کنند (یانگ و کلسکو، ۱۹۹۴؛ ولیربرگ و برایت[9]، ۲۰۰۷).

بنابراین، یانگ طرح واره های ناسازگار اولیه را زیربنای بروز مشکلات و اختلالات روانشناختی و رفتارهای ناسازگارانه در انسان برمی‌شمرد و معتقد است که این طرح واره‌ها ناکارآمد و خود تداوم بخش هستند. در طول زندگی با تحریف واقعیات فرد را وادار می‌کنند تا بر مبنای الگوی ناسازگارانه آنها عمل کنند (یانگ، ۱۳۸۳).

در همین راستا، نوفرستی و اکبری زردخانه (۱۳۹۲) در تحقیقی که بر روی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در مجرمان جنسی (۱۸ سال به بالا) و افراد عادی در شهر تهران انجام دادند به این نتیجه رسیدند که چهار طرحواره رهاشدگی، بی-اعتمادی، وابستگی و آسیب‌پذیری به ترتیب از بیشترین به کمترین توانایی پیش بینی عضویت افراد در گروههای مجرم و غیر مجرم را دارند.

پس طرحواره‌ها مطابق با پنج نیاز تحولی (دلبستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم، خودانگیختگی و محدودیتهای واقع بینانه) به پنج حیطه وسیع تقسیم می‌شوند و فرض ما بر این است که اگر این پنج نیاز تحولی در کودک از سوی والدین ارضا نشود، طرحواره-های گفته شده (بریدگی/طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیتهای مختل، دیگر جهت‌مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری) در کودکان به وجود نمی‌آید. با توجه به اینکه تحقیقی در زمینه مورد بررسی یافت نشد، مبتنی بر این رویکردها و نتایج پژوهشی چنین به نظر می‌رسد که طرحواره-های ناسازگار اولیه در مواجهه با چالش‌های مربوط به ارتکاب جرم از جمله عواملی هستند که در بروز پدیده جرم حائز اهمیت هستند.

بنابراین با توجه به آنچه گفته شد، پژوهش حاضر با هدف مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان چک برگشتی با افراد عادی انجام گرفته است.

روش بررسی

پژوهش حاضر به خاطر توصیف پدیده‌های حاضر و تجزیه تحلیل روابط متقابل آنها یک تحقیق علّی- مقایسه‌ای از نوع مقطعی – مقایسه‌ای بود. کلیه مراجعین دادگستری ماکو و خوی که بنا به حکم قضایی مجرم مالی (زندانی) به دلیل چک برگشتی شناخته شده‌اند و افراد عادی، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند. نمونه پژوهش حاضر ۶۰ نفر از جامعه مذکور و ۶۰ نفر افراد عادی بود که به روش در دسترس انتخاب شد. در این پژوهش پس از هماهنگی‌های لازم با دادگستری شهر خوی و ماکو و سازمان زندانها، نمونه‌های چک برگشتی که حائز احراز شرایط پژوهش بودند، به محقق معرفی می‌شدند و بعداز کسب رضایت شفاهی و کتبی، از پاسخگویان (هر دو گروه) درخواست می‌شد به سوالات پرسشنامه فرم کوتاه طرح‌واره یانگ *(SQ-SF)*[10] پاسخ دهند. پاسخگویان در پاسخ دادن به آزمون کاملاً آزاد بودند و هر جا تمایل به ادامه کار نداشتند، می‌توانستند همکاریشان را قطع کنند.

ابزار اندازه‌گیری

فرم کوتاه پرسشنامه طرح‌واره یانگ (SQ-SF):

پرسشنامه طرح‌واره یانگ (یانگ وبراون، ۲۰۰۳) برای اندازه‌گیری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ساخته شده است. همچنین شکل کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌ها برای اندازه‌گیری ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه براساس فرم اصلی تهیه شده است. فرم بلند دارای ۲۰۵ گویه و فرم کوتاه ۷۵ گویه دارد. هرگویه بر روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای (۱=کاملاً غلط، ۲= تقریباً غلط، ۳= کمی درست ۴= تقریباً درست، ۵= کاملاً درست) نمره‌گذاری می‌شود. در فرم کوتاه، هرطرح‌واره توسط پنج گویه سنجیده می‌شود. در این پرسشنامه، نمره بالا نشان دهنده

9. Vlierberghe & Braet

10. Young Schema Questionnaire- Short Form

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است. این طرح‌واره‌ها عبارتند از: بریدگی و طرد (۱- رهاشدگی/بی‌ثباتی ۲- بی‌اعتمادی / سوء رفتار ۳- محرومیت هیجانی ۴- نقص/شرم ۵- انزوای اجتماعی/ بیگانگی)- خودمختاری و عملکرد مختل (۶- وابستگی/ بی‌کفایتی ۷- آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری ۸- خود تحول نیافته ۹- شکست) - محدودیت‌های مختل (۱۰-استحقاق/ بزرگ‌منشی ۱۱- خویشتن‌داری و خود- انضباطی ناکافی)- دیگر جهت‌مندی (۱۲- اطاعت۱۳- ایثار) و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۱۴-بازداری‌هیجانی ۱۵- معیارهای سرسختانه/ عیب‌جویی افراطی).

در این پرسشنامه هر ۵ پرسش یک طرحواره را می‌سنجد. چنانچه میانگین هر خرده مقیاس بالاتر از ۲/۵ باشد آن طرحواره ناکارآمد است. پایایی و روایی این ابزار در پژوهشهای متعددی به اثبات رسیده است (بارانف و تیان، ۲۰۰۷). هنجاریابی این پرسشنامه در ایران توسط آهی (۱۳۸۴) در دانشگاههای تهران انجام گرفته است. همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ در جمعیت مؤنث ۰/۹۷ و در جمعیت مذکر ۰/۹۸ بوده است. در پژوهش علیزاده (۱۳۹۰) آلفای به دست آمده ۰/۹۶ بوده است. آلفای مربوط به طرحواره‌ها در این مطالعه به این شرح است: محرومیت هیجانی (۰/۸۶)، طرد/ بی‌ثباتی (۰/۷۰)، بی‌اعتمادی/ بد رفتاری (۰/۸۱)، انزوای اجتماعی/ بیگانگی (۰/۷۹)، نقص/ شرم (۰/۸۹)، شکست (۰/۸۹)، وابستگی/ بی‌کفایتی (۰/۸۴)، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری (۰/۸۴)، خود تحول نایافته/گرفتار (۰/۷۷)، اطاعت (۰/۸۲)، فداکاری (۰/۸۲)، بازداری هیجانی (۰/۷۸)، معیارهای سرسختانه/ بیش انتقادی (۰/۶۹)، استحقاق/ بزرگ منشی (۰/۷۸) و خودکنترلی ناکافی (۰/۷۱).

همچنین در ایران یوسفی و همکاران (۱۳۸۷) روایی و پایایی پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه را بر روی یک نمونه ۵۷۹ نفری در دو مرحله (مرحله اول ۳۹۴ نفر و مرحله دوم ۱۸۴نفر) بررسی نمودند و پایایی آن را به روش آلفای کرونباخ و دو نیمه کردن در کل نمونه به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۶، در دختران ۰/۸۷ و ۰/۸۴ و در پسران ۰/۸۴ و ۰/۸۱ گزارش نمودند. آنها میزان آلفای کرونباخ را برای همه عامل-ها بالاتر از ۰/۸۱ و برای کل پرسشنامه ۰/۹۱ به دست آوردند. بالاترین میزان آلفای کرونباخ مربوط به عامل کناره‌گیری اجتماعی / بیگانگی ۰/۹۱ و پایین‌ترین میزان مربوط به عامل خویشتن‌داری ناکافی/ خود انظباطی ۰/۸۱ به دست آمد. روایی همگرایی نمرات کل پرسشنامه با ابزارهای اندازه‌گیری درماندگی روان‌شناختی، عاطفه مثبت و عاطفه منفی، اعتمادبه نفس، آسیب‌پذیری شناختی برای افسردگی، علایم اختلال شخصیت و پرسشنامه چک لیست۹۰ سوالی رابررسی نمودند و همبستگی برای شش ملاک یاد شده را به ترتیب ۰/۳۷، ۰/۳۴، ۰/۴۰-، ۰/۳۹-، ۰/۳۵ ، ۰/۳۶ و ۰/۳۸ گزارش نمودند.

پس از جمع‌آوری داده‌ها، با استفاده از نسخه ۱۹ نرم افزار آماری SPSS اطلاعات بدست آمده مورد آنالیز قرار گرفت. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) اسفاده شد.

یافته‌ها

در جدول ۱ توصیف آماری نمرات طرحواره ناسازگار اولیه به تفکیک گروه آورده شده است. لازم به توضیح است که نمرات بالاتر نشان دهنده ناسازگاری طرحواره‌های اولیه می‌باشد. میانگین نمرات مولفه‌های محرومیت هیجانی، رها شدگی/ بی‌ثباتی، انزوای اجتماعی/ بیگانگی، خود تحول نایافته/ گرفتار، اطاعت، ایثار و از خود گذشتگی، بازداری اجتماعی، عیب جویی افراطی، استحقاق، خودکنترلی ناکافی و نمره کل طرحواره‌های ناسازگار اولیه در گروه چک برگشتی بالاتر از گروه عادی و در طرحواره‌های بی‌اعتمادی/ بد رفتاری، نقص/ شرم، شکست، وابستگی/ بی‌کفایتی آسیب-پذیری نسبت به ضرر گروه عادی دارای میانگین بالاتر نسبت به گروه چک برگشتی می‌باشد.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

جداول

جدول ۱: توصیف آماری نمرات طرحواره ناسازگار اولیه و مولفه‌های آن به تفکیک گروه

گروه	طرحواره های ناسازگار و مولفه های آن	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد
زندانیان چک برگشتی	محرومیت هیجانی	۵	۲۵	۱۳/۲۱	۵/۵۶
	رهاشدگی/بی ثباتی	۵	۲۵	۱۴/۰۵	۵/۸۶
	بی‌اعتمادی/ بدرفتاری	۵	۲۵	۱۲/۶	۵/۸۰
	بیگانگی اجتماعی	۵	۲۵	۱۳/۵۵	۵/۶۱
	نقص/شرم	۵	۲۴	۱۰/۸۱	۴/۵۴
	شکست	۵	۲۵	۱۱/۲	۵/۱
	وابستگی/ بی کفایتی	۵	۲۲	۱۰/۷۱	۴/۲
	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر	۵	۲۵	۱۱/۴۱	۴/۹۳
	خود تحول نیافته / گرفتار	۵	۲۵	۱۲/۴۳	۵/۳۸
	اطاعت	۵	۲۵	۱۲/۸۶	۵/۵۶
	ایثار و ازخودگذشتگی	۵	۲۴	۱۴/۸۳	۴/۵۸
	بازداری هیجانی	۵	۲۵	۱۵/۱	۴/۹۷
	عیب جویی افراطی	۵	۲۵	۱۶/۵۶	۵/۰۹
	استحقاق	۵	۲۳	۱۴/۲۱	۵/۱۵
	خودانظباطی ناکافی	۵	۲۳	۱۲/۷۳	۵/۸۳
	طرح واره ناسازگار اولیه	۷۵	۲۸۱	۱۹۶/۳۱	۵۴/۷
عادی	محرومیت هیجانی	۵	۲۴	۱۱/۱۶	۳/۷۸
	رهاشدگی/بی ثباتی	۷	۲۳	۱۳/۹۶	۳/۸۹
	بی‌اعتمادی/ بدرفتاری	۶	۲۳	۱۲/۶۷	۴/۱۸
	بیگانگی اجتماعی	۶	۲۴	۱۲/۵۳	۴/۰۵
	نقص/شرم	۵	۲۵	۱۲/۱۳	۵/۱۷
	شکست	۷	۲۲	۱۳/۲۸	۴/۱۹
	وابستگی/ بی کفایتی	۵	۲۱	۱۲/۰۳	۴/۰۵
	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر	۵	۲۱	۱۱/۹۵	۳/۷۷
	خود تحول نیافته / گرفتار	۵	۲۵	۱۲/۳۱	۴/۲۲
	اطاعت	۵	۲۲	۱۲/۱۳	۴/۰۱
	ایثار و ازخودگذشتگی	۶	۲۴	۱۳/۳۶	۴/۴۷
	بازداری هیجانی	۵	۲۱	۱۲/۴	۳/۶۶
	عیب جویی افراطی	۵	۲۵	۱۴	۴/۴۸
	استحقاق	۵	۲۲	۱۴/۰۱	۴/۰۸
	خودانظباطی ناکافی	۵	۱۹	۱۲/۴۱	۳/۲۸
	طرح واره ناسازگار اولیه	۱۰۱	۲۷۱	۱۹۰/۳۸	۳۰/۰۰۹

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

لذا برای مقایسه این متغیر در ۲ گروه زندانیان چک برگشتی و افراد عادی از تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) استفاده شده است.

همانطور که جدول ۲ نشان می دهد، نسبت F بدست آمده در سطح ۹۵ درصد اطمینان ($\alpha = 0.05$) معنی‌دار می‌باشد. در نتیجه گروه‌ها (عادی و چک برگشتی) با هم متفاوت بوده و تفاوت معناداری دارند. ولی این آماره نشان نمی‌دهد که در کدام یک از متغیرهای وابسته (طرحواره‌های ناسازگار اولیه) تفاوت دارند.

در حقیقت به بررسی این موضوع می‌پردازیم که کدام یک از متغیرهای وابسته (طرحواره‌های ناسازگاراولیه)، به طور جداگانه از متغیر مستقل (گروه‌ها) اثر پذیرفته است؟ لذا، نتیجه آزمون تحلیل واریانس تک متغیره به عنوان آزمون تعقیبی تحلیل واریانس چند متغیره آورده شده است.

جدول۲ : نتایج تحلیل واریانس چند متغیری

اثر	آزمونها	ارزش	Fمقدار	درجه آزادی اثر	درجه آزادی خطا	معناداری (P)
گروه	اثر پیلایی	۰/۲۸	۲/۶۹۶	۱۵	۱۰۴	۰/۰۰۲
	لامبدای ویلکز	۰/۷۲	۲/۶۹۶	۱۵	۱۰۴	۰/۰۰۲
	اثر هتلینگ	۰/۳۸۹	۲/۶۹۶	۱۵	۱۰۴	۰/۰۰۲
	بزرگترین ریشه روی	۰/۳۸۹	۲/۶۹۶	۱۵	۱۰۴	۰/۰۰۲

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود نتایج اثرات بین آزمودنی برای محرومیت هیجانی، شکست، بازداری هیجانی، عیب جویی افراطی بین گروه‌ها در سطح P<۰/۰۵ معنادار است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت میانگین محرومیت هیجانی، شکست، بازداری هیجانی، عیب جویی افراطی بین گروه‌ها متفاوت است.

جدول ۳: نتایج اثرات بین آزمودنی

منبع تغییرات	متغیر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F مقدار	سطح معناداری
	محرومیت هیجانی	۱۲۶/۰۷۵	۱	۱۲۶/۰۷۵	۵/۵۷۱	۰/۰۲
	رهاشدگی/بی‌ثباتی	۰/۲۰۸	۱	۰/۲۰۸	۰/۰۰۸	۰/۹۲۷
	بی‌اعتمادی/ بدرفتاری	۰/۱۳۳	۱	۰/۱۳۳	۰/۰۰۵	۰/۹۴۳
	بیگانگی اجتماعی	۳۱/۰۰۸	۱	۳۱/۰۰۸	۱/۲۹۲	۰/۲۵۸
	نقص/ شرم	۵۱/۰۰۸	۱	۵۱/۰۰۸	۲/۱۹۳	۰/۱۴۱
	شکست	۱۳۰/۲۰۸	۱	۱۳۰/۲۰۸	۵/۹۷	۰/۰۱۶
گروه(عادی	وابستگی/ بی کفایتی	۵۲/۰۰۸	۱	۵۲/۰۰۸	۳/۰۵	۰/۰۸۳
وچک	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر	۸/۵۳۳	۱	۸/۵۳۳	۰/۴۴۲	۰/۵۰۸
برگشتی)	خود تحول نیافته / گرفتار	۰/۴۰۸	۱	۰/۴۰۸	۰/۰۱۷	۰/۸۹۵

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

	اطاعت	۱۶/۱۳۳	۱	۱۶/۱۳۳	۰/۶۸۶	۰/۴۰۹
	ایثار و ازخودگذشتگی	۶۴/۵۳۳	۱	۶۴/۵۳۳	۳/۱۳۹	۰/۰۷۹
	بازداری هیجانی	۲۱۸/۷	۱	۲۱۸/۷	۱۱/۴۵	۰/۰۰۱
	عیب جویی افراطی	۱۹۷/۶۳۳	۱	۱۹۷/۶۳۳	۸/۵۷	۱/۰۰۴
	استحقاق	۱/۲	۱	۱/۲	۰/۰۵۵	۰/۸۱۴
	خودانظباطی ناکافی	۳/۰۰۸	۱	۳/۰۰۸	۰/۱۷۶	۰/۶۷۶
	طرح واره ناسازگار اولیه	۱۰۵۶/۱۳۳	۱	۱۰۵۶/۱۳۳	۰/۵۴۳	۰/۴۶۳
	محرومیت هیجانی	۲۶۷۰/۵۱۷	۱۱۸	۲۲/۶۳۱		
	رهاشدگی/بی‌ثباتی	۲۹۲۶/۷۸۳	۱۱۸	۲۴/۸۰۳		
	بی‌اعتمادی/ بدرفتاری	۳۰۱۹/۷۳۳	۱۱۸	۲۵/۵۹۱		
	بیگانگی اجتماعی	۲۸۳۱/۷۸۳	۱۱۸	۲۳/۹۹۸		
	نقص/ شرم	۲۷۹۷/۹۱۷	۱۱۸	۲۳/۷۱۱		
خطا	شکست	۲۵۷۳/۷۸۳	۱۱۸	۲۱/۸۱۲		
	وابستگی/ بی کفایتی	۲۰۱۲/۱۱۷	۱۱۸	۱۷/۰۵۲		
	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر	۲۲۷۹/۴۳۳	۱۱۸	۱۹/۳۱۷		
	خود تحول نیافته / گرفتار	۲۷۶۳/۷۱۷	۱۱۸	۲۳/۴۲۱		
	اطاعت	۲۷۷۵/۸۶۷	۱۱۸	۲۳/۵۲۴		
	ایثار و ازخودگذشتگی	۲۴۲۶/۲۶۷	۱۱۸	۲۰/۵۶۲		
	بازداری هیجانی	۲۲۵۳/۸	۱۱۸	۱۹/۱		
	عیب جویی افراطی	۲۷۲۰/۷۳۳	۱۱۸	۲۳/۰۵۷		
	استحقاق	۲۵۵۵/۱۶۷	۱۱۸	۲۱/۶۵۴		
	خودانظباطی ناکافی	۲۰۱۶/۳۱۷	۱۱۸	۱۷/۰۸۷		
	طرح واره ناسازگار اولیه	۲۲۹۷۰۷/۱۶۷	۱۱۸	۱۹۴۶/۶۷۱		

بحث

هدف اصلی پژوهش حاضر، مطالعه‌ی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان چک برگشتی با افراد عادی بود. نتیجه تحقیق حاضر نشان داد بین طرحواره های ناسازگار اولیه افراد چک برگشتی و عادی تفاوت وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج، بین طرحواره های محرومیت هیجانی، شکست، بازداری هیجانی، عیب جویی افراطی گروه چک بر گشتی و عادی تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین بر اساس نتایج میانگین نمرات مولفه‌های محرومیت هیجانی، رها شدگی/ بی-ثباتی، انزوای اجتماعی/ بیگانگی، خود تحول نایافته/گرفتار، اطاعت، ایثار و از خود گذشتگی، بازداری اجتماعی، عیب جویی افراطی، استحقاق، خودکنترلی ناکافی و نمره کل طرحواره‌های ناسازگار اولیه در گروه چک برگشتی بالاتر از گروه عادی می‌باشد.

در مورد مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در زندانیان چک برگشتی با افراد عادی تاکنون گزارشی در ادبیات پژوهشی مشاهده نگردیده است. اما نتیجه بدست آمده بطور غیر مستقیم با نتایج نوفرستی و اکبری زردخانه (۱۳۹۲))، مبنی بر اینکه با استفاده از طرحواره‌های رهاشدگی، بی‌اعتمادی، وابستگی و آسیب‌پذیری می‌توان افراد مجرم جنسی و غیر مجرم را از هم تشخیص داد و نیز با مطالعات کرمی و همکاران (۱۳۹۲) و کاظمی و دیده‌روشنی (۱۳۸۹)، مبنی بر اینکه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در افراد سوء مصرف مواد

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

بیشتر از افراد عادی است و نیز با نظریه یانگ (۱۹۹۴، ۲۰۰۳) همسو است.

در حقیقت، ساختارهای شناختی بنیان تفکر و رفتار انسان را سازمان می‌دهند و سایر عوامل مربوط به آنها، احتمالاً نقش واسطه‌ای بر عهده دارند (وارد و بیچ[11]، ۲۰۰۶؛ لنگتون و مارشال[12]،۲۰۰۱). ژرف‌ترین ساختارهای شناختی طرحواره‌ها هستند (بک وهمکاران،۱۹۹۰). یکی از نظریه‌های مطرح در عرصه طرحواره‌ها، نظریه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ است.

یانگ (۲۰۰۵) در نظریه خود پانزده طرحواره معرفی کرده که در نتیجه ارضا نشدن پنج نیاز هیجانی مهم، شامل نیاز به پیوند و پذیرفته شدن، خودگردانی، شایستگی و هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجانهای سالم، خودابرازی، خود انگیختگی و لذت و جهت‌گیری از درون ایجاد می‌شوند. او معتقد است که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، قدیمی‌ترین مولفه‌های شناختی و باورها و احساسات غیر شرطی درباره خودمان هستند و از تعامل خلق خوی فطری کودک با تجارب ناکارآمد او با والدین، خواهر و برادرها و همسالان در طی سالهای اولیه زندگی به وجود می‌آیند و این طرحواره‌های غیر شرطی، آسیب‌پذیری و اشکال نوروتیک اختلالات و مشکلات روان شناختی را افزایش می‌دهند (یانگ، ۱۹۹۴). آنها الگوهایی خود تداوم بخش از خاطرات، هیجانات، شناختها، حواس و ادراکات انسان از محیط هستند. کار خود را از روی عادت و براحتی انجام می‌دهند و هنگامی که فرد با چالشی مواجه می‌شود به جای تغییر طرح‌واره، اطلاعات دریافتی را تحریف می‌کنند (یانگ، ۱۳۸۳).

پژوهشهای صورت گرفته در رابطه با طرحواره‌های ناسازگار اولیه و علائم آسیب‌شناسی روانی همواره بر اهمیت وجود این طرحواره‌ها در شکل‌گیری علائم صحه گذارده است. مثلاً نشانه‌های سلامت عمومی (اضطراب و افسردگی)، (یانگ و همکاران، ۲۰۰۱؛ منتظری و همکاران،۱۳۹۱؛ لاملی و هارکنس، ۲۰۰۷؛ ماسون، پلاتز، تای‌سون[13]، ۲۰۰۵)، جسمانی سازی (برازنده و شهامت، ۱۳۸۳)، اختلال پانیک (وینزل[14] و همکاران، ۲۰۰۵)، اختلالات خوردن (ترنر و همکاران، ۲۰۰۵)، اختلال شخصیت (لطفی و همکاران، ۱۳۸۶؛ جاو و همکاران، ۲۰۰۴ ؛ یانگ،۱۹۹۰؛ کرمی و همکاران، ۱۳۹۲) با سبک دلبستگی اجتنابی (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۰) ارتباط دارد.

بطور خلاصه می‌توان گفت که طرحواره‌ها هسته خود پنداره افراد را شکل میدهند، اگر دارای محتوای ناسازگار باشند افراد را نسبت به گستره ای از کاستی‌ها و مشکلات آسیب‌پذیر می‌کنند (یانگ، ۱۳۸۳).

استالارد (۲۰۰۷)، نوردال، هولت و هوگام[15] (۲۰۰۵) نیز کسب نمره بیشتر در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را با درجات بالاتر آسیب‌شناسی روانی مرتبط دانستند.

بنابراین یانگ (۱۹۹۰) معتقد است که طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ساختارهای شناختی بنیادی هستند که در طول عمرشکل می‌گیرند و در افراد بهنجار جامعه به درجاتی وجود دارند، اما در افراد مبتلا به اختلال‌های روانی به صورت اغراق‌آمیز و افراطی خود را نشان می‌دهند.

نتیجه‌گیری

براساس نظر یانگ (۱۹۹۲، نقل از یانگ و وین برگر وبک، ۲۰۰۱) آسیبهای روانی از شکل‌گیری و ثابت ماندن طرحواره‌های غیرانطباقی اولیه ناشی می‌شوند. بنابراین می‌توان از اهمیت طرح‌واره‌ها در تحول و تداوم آسیب‌شناسی روانی سخن به میان آورد.

لذا با توجه به نقش عمده طرح‌واره‌ها در چگونگی تفکر، احساس و ارتباط با دیگران، همچنین بالابودن نمرات زندانیان چک برگشتی در برخی از طرحواره‌های ناسازگار به

11. Ward & Beech
12. Langton & Marshall
13. Mason, Platts& Tyson
14. Wenzel
15. Nordahl, Holthe & Haugum

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]
[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

متخصصان و درمانگران پیشنهاد می‌گردد در بخشی از روند آموزشی - درمانی، به بررسی و شناسایی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه درزندانیان چک برگشتی پرداخته واصلاح و تعدیل طرح‌واره‌ها و شناخت‌های ناسازگار را از طریق درمانهایی من جمله طرحواره درمانی دربرنامه کارخود قرار دهند. در پایان ذکر این نکته ضروری است که یافته‌های پژوهش حاضر، با عنایت به محدودیت‌هایی بدست آمده است از جمله محدودیت های عمده پژوهش حاضر، تعداد نمونه کم افراد چک برگشتی بود بنابراین تعمیم پذیری آن به سایرین با محدودیت‌هایی همراه است. همچنین عدم همکاری و مقاومت اعضای نمونه جهت تکمیل پرسشنامه‌ها از دیگر محدودیت‌های این مطالعه بودکه باعث طولانی شدن زمان اجرای پژوهش گردید.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از زحمات صادقانه‌ی، دادگستری شهر خوی و ماکو و سازمان زندانها که در اجرا و انجام پژوهش ما را یاری نمودند و کلیه افراد شرکت‌کننده در پژوهش حاضر تشکر می‌شود.

منابع فارسی

۱. استالارد، پل .(2005) **درمان شناختی -رفتاری با کودکان و نوجوانان** (ترجمه‌ی حمید علیزاده و علی محمد گودرزی، 1389). تهران: نشر دانژه.

۲. آهی، قاسم. (۱۳۸۵). **هنجاریابی نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه علامه طباطبایی.

۳. برازنده و شهامت. (۱۳۸۳). **بررسی رابطه SQ و SCL 90 – در دانش‌آموزان دبیرستانهای مشهد،** پایان‌نامه کارشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، چاپ نشده.

رضایی نسب، فرشته. عباسی، ایمان. نظیری، قاسم. برزگر، مجید (۱۳۹۲). تعیین طرحواره‌های ناسازگارانه اولیه در زنان مبتلا به روابط اعتیادگونه. **فصلنامه علمی – پژوهشی زن و جامعه،** سال چهارم، شماره دوم، صفحه ۸۳.

۴. رفیعی، سحر. حاتمی، ابوالفضل. فروغی، علی اکبر (۱۳۹۰). رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی در زنان دارای خیانت زناشویی. **فصلنامه علمی پژوهشی جامعه‌شناسی زنان،** سال دوم، شماره اول، صفحه ,۲۱

۵. علیزاده، ف. (۱۳۹۰). **بررسی رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه با تعارضات زناشویی زوجین**. پایان‌نامه جهت اخذ درجه کارشناسی رشته مشاوره. دانشگاه پیام نور، واحد تبریز.

۶. کاظمی، رضا. دیده روشنی، سونیا (۱۳۸۹). مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سلامت روان در سوء مصرف کنندگان مواد و افراد عادی، **مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)**، دوره ۱۶، شماره ۳، صفحه ,۳۳۵

۷. کاملی، زهرا. قنبری هاشم آبادی، بهرام علی. محمدیان شعرباف، حمید. (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی گروه درمانی شناختی متمرکز بر طرحواره برتعدیل طرحواره‌های ناسازگار اولیه در دختران نوجوان بی‌سرپرست و بدسرپرست. **پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره،** سال یک، شماره ۱، صفحه ۸۷.

۸. کرمی، الهام. بهرامی، هادی. محمدی آریا، علیرضا. اصغرنژاد فرید، علی اصغر. فخری، زهرا (۱۳۹۲). رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و جامعه‌ستیزی در زنان بی‌خانمان وابسته مواد، **فصلنامه روانشناسی کاربردی،** سال هفتم، شماره دو، صفحه ۹۳.

۹. لطفی، راضیه. دنیوی، وحید. خسروی، زهره (۱۳۸۶). مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در سربازان مبتلا به دسته ب اختلال شخصیت و سربازان سالم. **مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران،** سال پنجم، شماره دوم، صفحه۱۲۶۱ .

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

۱۰. منظری، محمد صادق. کاوه فارسانی، ذبیح الله. حسینعلی، مهرابی. شکیبا، عباس .(۱۳۹۱). بررسی رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و افسردگی در بین دانش‌آموزان پسر شهرستان فلارجان. **مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران**، دوره ۲۲، شماره۹۷، صفحه ,۱۷۹

۱۱. نوفرستی، اعظم؛ اکبری زردخانه، سعید .(۱۳۹۲). مقایسهٔ طرحواره‌های ناسازگار اولیه در مجرمان جنسی و افراد عادی. **دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی**. سال چهاردهم، شمارهٔ ۲، ۱۲۰-۱۲۹.

۱۲. یانگ، جفری.(۱۳۸۳). **شناخت درمانی اختلالات شخصیت، رویکرد طرحواره محور**. ترجمه علی صاحبی، حسن حمید پور، تهران: آگه ارجمند ، ص ۱۱۱-۱۱۵.

۱۳. یوسفی، رحیم. عابدین، علیرضا. تیرگری، عبدالحکیم. فتح آبادی، جلیل (۱۳۸۹). اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر مدل طرحواره‌ها در ارتقاء رضایت زناشویی. **فصلنامه روانشناسی بالینی** ، دوره دو، شماره هفت، صفحه ۳۸-۲۵.

References

14. Baranoff & Tian (2007) .Young Schema Questionnaire: Review of psychometric and measurement issues. ***Australian Journal of Psychology***, 59, 2, 78 – 86.

15. Beck, A. T., Freeman, A. M., & associates. (1990). *Cognitive* ***therapy of personality disorders***. New York: Guilford Press.

16. Jovev, M., hon, A., & Jackson, H. (2004). early maladaptive schemas in personality disorderindividual Health & medical Complete. 18(5), 467.

17. Langton, C. M., & Marshall, W. L. (2001). Cognition in rapists: Theoretical patterns by typological breakdown. ***Aggression and Violent Behavior,*** *6*, 499-518.

18. Lumley, Harkness, (2007). Specificity in the Relations among Childhood Adversity, Early Maladaptive Schema and Symptom Profile in Adolescent Depression.

19. Maltby, J., & Day, L. (2004). Forgiveness and defense style. ***Journal of Genetic Psychology***, 165 (1), 99-110.

20. Mason, O., Platts, H., & Tyson, M. (2005). Early maladaptive schemas and adult attachment In a UK clinical population: ***Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice,*** *78*, 549-564.

21. Nordahl, H. M., Holthe, H., & Haugum, J. A. (2005). Early maladaptive schemas in patients with or without personality disorders: does schema modification predict symptomatic relief? ***Clinical Psychology and Psychotherapy***, *12*, 142-149.

22. Thimm, J.C. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. ***Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry***, 41, 373-380.

23. Turner, Rose, Cooper, (2005). Parental Bonding and Disorder Symptoms in Adolescents: The Meditating Role of Core Beliefs, Eating Behaviours 6, 113-118.

24. Vlierberghe, L.V. & Braet, C. (2007). Dysfunctional Schemas and psychopathology in Referred Obese adolescents, ***Clinical Psychology and Psychotherapy***, 14, 342-351 .

25. Walmsley, R. (2003). World Prison Population List, 4th edition. Findings 188, London: Home Office Research Development and StatisticsDirectorate. Retrieved April 2005, from http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs2/r188.

26. Ward, T., & Beech, A. (2006). An integrated theory of sexual offending. ***Aggression and Violent Behavior,*** *11*, 44-63.

27. Wenzel, A, Sharp, I. R, Brown, G. K, Greenberg, R. L, & Beck, A. T. (2005). Dysfunctional beliefs in panic disorder: The Panic Belief Inventory. ***Behaviour Research and Therapy***, 44(6), 819- 833.

28. Young, J. E. (1990). Cognitive ***therapy for personality disorders: A schema***

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]

29. Young, J. E. (1994). ***Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*** (3rd ed). Sarasota.FL: Professional Resource Press.

30. Young, J. E. (2003*). **Schema therap for borderlin & narcissistic personality disorder***.pitts field, MA: New England Educational Institute.

31. Young, J.E. (2005). ***Young Schema Questionnaire– Short Form***. New York: Schema Therapy Institute.

32. Young, J.E., & Brown, G. (2003). ***Young Schema Questionnaire****-L3a*, Cognitive Therapy Center of New York: Authors.

33. Young, J.E., & Klosko, J.S. (1994). ***Reinventing your life***. New York: Plume Books .

34. Young, J. E., Klosko, J. S., Weishaar, M. E. (2003). ***Schema therapy: A practitioner's guide***. Translate: hamidpoor, H. New York: Guilford Press; (Persian).

35. Young, J.& Klosko, g.& Vishar,M.(2009). Treatment schemas: Applied guide to clinical specialists, translated by: Hasan Hamidpoor & Zahra Andooz, Tehran, Arjmand publication. (Persian)

36. Young, J. E., Weinberger, A. D., & Beck, A. T. (2001). ***Cognitive therapy in depression***. *In D. H. Barlow (Ed)*, Clinical handbook of psychological disorders(pp. 264-308) NewYork: Guilford press.

37. Zhang, D.H., & He, H.L. (2010). Personality traits and life satisfaction: A Chinese case study. ***Social Behavior and Personality***, 38(8), 1119-1122

.

[Downloaded from shenakht.muk.ac.ir on 2026-02-24]

[DOR: 20.1001.1.25886657.1393.1.2.2.9]